

INSTRUMENTELE ȘI BENEFICIILE PROGRAMULUI „PARTENERIAT PENTRU PACE” PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

TOOLS AND BENEFITS OF „PARTNERSHIP FOR PEACE” PROGRAM FOR THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CZU: 327+355.357(473)

Nicolae ȚĂU,
doctor habilitat, profesor universitar,
Academia de Administrare Publică

Valerian URSU,
masterand, Academia de Administrare Publică

SUMMARY

The article reviews the tools and mechanisms of the „Partnership for Peace” Program and its benefits for our country. Among the main benefits, the authors mention: reforming the defense and security sector, ensuring the interoperability of its own forces with those of the allied and partner countries with regard to participate in NATO Pfp multinational exercises and operations, protecting the environment by destroying and neutralizing expired ammunition stocks, neutralization and disposal of pesticide and chemical stocks.

Keywords: *partnership for peace, tools and mechanisms, peacekeeping operations, environment, security, interoperability, operational capabilities*

REZUMAT

În prezentul articol sunt analizate instrumentele și mecanismele Programului „Parteneriat pentru Pace” și beneficiile acestuia pentru țara noastră. Printre principalele beneficii, autorii menționează: reformarea sectorului de apărare și securitate, asigurarea interoperabilității forțelor proprii cu cele ale statelor aliate și parteneri în vederea participării la exerciții și operațiuni multinaționale NATO Pfp, protecția mediului ambiant prin nimicirea și neutralizarea stocurilor de muniție cu termen expirat, neutralizarea și evacuarea stocurilor de pesticide și substanțe chimice.

Cuvinte-cheie: *parteneriat pentru pace, instrumente și mecanisme, operațiuni de menținere a păcii, mediu, securitate, interoperabilitate, capacități operaționale.*

Relațiile de cooperare militară internațională ale Republicii Moldova cu NATO implică o serie de angajamente ce vizează executarea operațiunilor de pacificare, inclusiv ajustarea cadrului normativ și doctrinar la

standardele contemporane, reformarea sistemului de apărare, dezvoltarea capacităților, forțelor și mijloacelor interoperabile cu alți parteneri. În acest scop, au fost stabilite planuri, programe, inițiative și mecanisme

de reglementare a diverselor domenii ale cooperării internaționale, inclusiv în cadrul Programului „Parteneriat pentru Pace” (PpP), astfel ca: Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO (IPAP), Procesul de Planificare și Revizuire al Parteneriatului (PARP), Programul Individual de Parteneriat (IPP), Conceptul Capabilităților Operaționale (OCC), Platforma de Interoperabilitate (IP), Platforma de Consolidare a Integrității (ICP), Inițiativa de Consolidare a Capabilităților de Apărare (DCBI) și altele.

Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului (IPAP). Republica Moldova dorește să dezvolte, în continuare, cooperarea cu NATO, principalul instrument, în acest sens, fiind Planul IPAP. La actualizarea planului respectiv, autoritățile au ținut cont de toate acțiunile practice pentru intensificarea cooperării bilaterale, convenite de comun acord între Republica Moldova și aliați.

Un obiectiv-cheie al mecanismului IPAP este întărirea dialogului politic și consultanței dintre NATO și Republica Moldova, cu scopul asigurării cooperării în vederea încurajării și susținerii mediului intern și extern, care să susțină reforma democratică. Ca parte a acestui dialog consolidat, Moldova capătă posibilitatea să discute și să argumenteze dorința și abilitatea de a implementa, în continuare, principiile de bază stipulate în Documentul Cadru al Parteneriatului pentru Pace și în Documentul de bază al Consiliului Parteneriatului Euroatlantic în politicile sale interne și externe [1].

În contextul restabilirii integrității statului, Republica Moldova dorește reglementarea cât mai rapidă a conflictului transnistrean pe cale pașnică. În acest scop, Moldova consideră absolut necesară participarea la negocieri a tuturor factorilor internaționali interesați, dar, în primul rând, a UE, SUA, Rusiei și Ucrainei. O atenție deosebită, în contextul reglementării, se acordă securizării frontierei de stat, în special, pe sectorul

transnistrean al frontierei moldo-ucrainene. Având în vedere relațiile cu vecinii, IPAP prevede ca țara noastră să promoveze relații de bună vecinătate cu România și Ucraina. Dezvoltarea raporturilor cu România se va baza pe valorile europene comune. Republica Moldova se pronunță pentru relații durabile de cooperare reciproc avantajoase cu Rusia. Moldova își va intensifica cooperarea cu alte state în cadrul Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud - Est, OCEMN (Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră), SEEC (Procesul de Cooperare Politică în Sud-Estul Europei), SEEGROUP (Grupul Sud-Est European de Cooperare în domeniul Securității) și organizației regionale GUAM, ca modalitate de a contribui la consolidarea stabilității și securității regionale.

În scopul combaterii terorismului internațional, crimei organizate și traficului de ființe umane, Republica Moldova își va perfecționa cadrul juridic și instituțional existent, își va aprofunda cooperarea și coordonarea interinstituțională, va stabili relații de cooperare cu subdiviziunile respective din cadrul Secretariatului Internațional al NATO și din statele-membre, își va consolida controlul asupra exporturilor, își va întări măsurile vizând combaterea fenomenului spălării banilor. În acest context, Moldova își va consolida cooperarea cu ONU, OSCE, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), Interpol și alte organizații internaționale.

O atenție deosebită se acordă în IPAP controlului democratic al forțelor armate, iar obiectivele dezvoltării și consolidării acestuia se vor atinge prin implementarea mai multor acțiuni concrete, practic, în toate domeniile societății. Astfel, pe calea aprofundării relațiilor sale cu NATO, Republica Moldova va asigura ca forțele sale armate să servească și să protejeze dezvoltarea democratică a statului. Prin urmare, asumarea angajamentului edificării capacității viabile pentru asigurarea securității națiunii

este posibilă doar cu exercitarea controlului democratic comprehensiv asupra Forțelor Armate.

În acest sens, Republica Moldova va revizui și, în caz de necesitate, va perfecționa cadrul juridic ce reglementează repartizarea responsabilităților între organele supreme ale puterii în stat. Statul va aplica experiența internațională avansată în acest domeniu. Autoritățile moldovene vor extinde, treptat, numărul persoanelor civile angajate la Ministerul Apărării și vor încuraja participarea societății civile la examinarea problemelor de apărare și securitate națională. Reforma actuală a Guvernului Republicii Moldova este un pas evident în acest sens.

În procesul de implementare al IPAP, Republica Moldova își va coordona acțiunile cu UE și organizațiile internaționale active în țară, pentru a asigura compatibilitatea dintre IPAP, Planul de acțiuni UE-Moldova, precum și pentru a evita dublarea și suprapunerea în activități. O atenție deosebită se va acorda consultărilor cu NATO, OSCE, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP) și alte organizații / agenții internaționale în vederea implementării proiectelor ce vizează consolidarea securității ecologice în țară și în regiune.

Un alt instrument de cooperare în cadrul PpP este *Procesul de Revizuire și Planificare al Parteneriatului, PARP (Partnership for Peace Planning and Review Process)*, prin care sunt evaluate capacitățile statelor partenere în ceea ce privește instruirea multinațională și participarea la exerciții și operațiuni alături de forțele Alianței. Prima rundă a PARP, care a avut loc în 1995, cu participarea a 14 țări partenere, a pus bazele funcționării în continuare a acestui proces și a reprezentat prima experiență comună a discuției de la egal la egal, statele stabilindu-și prioritățile în baza unor negocieri productive și ajungând la prin-

cipii comune de înlăptuire a dezideratelor lor.

Printre obiectivele primordiale ale PARP se numără și: facilitarea transparenței în procesele naționale de planificare a apărării și planificare bugetară, menținerea capacității și disponibilității de a contribui la operațiunile de menținere a păcii ONU, NATO sau OSCE, dezvoltarea relațiilor militare de cooperare cu NATO, dezvoltarea pe termen lung a forțelor apte să activeze alături de forțele Alianței. PARP contribuie, în plus, și la asigurarea controlului democratic al forțelor de apărare, deoarece este supus examinării de către miniștri prin intermediul unor metode de lucru ce stimulează dezbaterile punctuale asupra documentelor într-un forum politico-militar [2].

Republica Moldova a aderat la PARP în perioada celui de-al doilea ciclu (1997-1999), prezentându-și documentele de intenție la ședința din 25 aprilie 1997 a Comitetului director politico-militar, ulterior, acestea fiind aprobate de către Consiliul Atlanticului de Nord. În cadrul acestui proces, țările partenere au obligația să furnizeze către NATO informații referitoare la politica apărării, la progresul înregistrat în controlul democratic al Forțelor Armate și la politica de planificare și finanțare a apărării naționale. La rândul său, prin PARP, Alianța Nord-Atlantică urma să acorde asistență statelor partenere în vederea implementării reformelor în domeniul apărării și asigurării interoperabilității necesare pentru participarea la misiunile comune [3, p.18].

Inițiativa lansată a reprezentat, pentru Europa de Sud-Est, o nouă oportunitate în asigurarea securității naționale și regionale. Programul viza nu doar cunoașterea reciprocă, dar, mai cu seamă, aprofundarea încrederii între statele partenere, interoperabilitatea cu structurile NATO, cele mai importante pentru aceste state erau pro-

gramele de asistență în domeniul apărării.

Procesul de planificare și revizuire a Parteneriatului (PARP) stabilește Obiective de Parteneriat, recomandate ca repere clare în procesul de formare a Armatei Naționale. Menirea acestora este de a direcționa eforturile de dezvoltare a capacităților de detașare a trupelor în misiuni, susținerea acestor forțe. Ele includ și scopuri intermediare de instruire, orientate spre obținerea unui nivel de interoperabilitate a respectivelor forțe, care să fie acceptabil pentru operațiuni internaționale.

În contextul procesului PARP, Republica Moldova a evaluat esența politicii de apărare a statului nostru, principiile realizării controlului democratic asupra forțelor militare și prevederile politicii de Parteneriat. Tot în acest cadru, a fost dezvoltată și stabilită activitatea curentă de parteneriat, procedurile de planificare a forțelor și planurile respective, principiile politicii de cadre, cooperarea bilaterală cu alți parteneri, aspectele economico-financiare și planificarea cheltuielilor militare, precum și procedurile realizării IPAP.

Procesul de planificare și revizuire a Parteneriatului (PARP), după cum a fost menționat deja, este un mecanism important al Parteneriatului, fiind principalul mijloc pentru promovarea interoperabilității. PARP asigură o bază pentru identificarea și evaluarea forțelor și capacităților ce pot fi puse la dispoziție pentru instruirea internațională, participarea la exerciții și operațiuni multinaționale. Astfel, reforma eficientă a sectorului de securitate necesită schimbări esențiale, devenind un subiect important în cadrul dialogului PARP, un dialog de impulsione a procesului de reformă militară.

În cadrul PARP, Republica Moldova și-a asumat angajamentul să contribuie cu forțe și mijloace pentru activități de instruire și exerciții, precum și operațiuni de răspuns la criză la nivel internațional în cadrul Ali-

anței. Obiectivele de Parteneriat urmăresc, printre altele, contribuții de forță pentru activitățile PpP, de la caz la caz: efectiv de infanterie ușoară, efectiv de genști de deminare, personal medical, efectiv de trupe de carabinieri ale poliției cu capacități specializate pentru activități de stabilizare/reconstrucție și ofițeri de legătură pentru acea unitate, specialiști în domeniul cooperării civil-militare (CIMIC), ofițeri de legătură și aparate de zbor pentru transport de mărfuri, pasageri și evacuare aeromedicală.

Datorită acestui proces, NATO și-a concretizat clar angajamentele practice pe care partenerii urmau să și le asume în cadrul PpP și provocările cu care se confruntau aceștia, iar partenerii s-au familiarizat, îndeaproape, cu procedurile și exigențele NATO. Acest lucru a facilitat aprofundarea interoperabilității în cadrul PpP.

În 1999, la summit-ul NATO de la Washington, a fost lansat Conceptul Capabilităților Operaționale (OCC), ca instrument de testare a interoperabilității forțelor, în cazul participării în comun la operațiuni de menținere a păcii și a accentuat rolul instruirii și educației. La reuniunea de la Washington au fost introduse și elemente noi, care vizau Conceptul OCC, cu scopul de a consolida capacitățile operaționale ale PpP prin stabilirea mijloacelor suplimentare pe timp de pace și a mecanismelor pentru îmbunătățirea interoperabilității forțelor partenere și, în consecință, a capacității forțelor Alianței și partenerilor de a acționa împreună în viitoarele operațiuni PpP sub egida NATO. Mizele fundamentale erau: o flexibilitate mai mare, un grad mai mare de predictibilitate cu privire la contribuțiile potențiale și capacitatea de a îmbina forțe adaptate pentru a susține viitoarele operațiuni PpP sub egida NATO. OCC dezvoltă, în continuare, ideea unificării forțelor și capacităților disponibile pentru astfel de operațiuni.

Un element central al conceptului sunt

mecanismele de apreciere și evaluare a capacităților operaționale ale forțelor declarate. Prin urmare, OCC prevedea relații îmbunătățite de lucru pe timp de pace între comandamentele și statele-majore ale Alianței și partenerilor, precum și între formațiunile aliate și parteneri. Astfel de relații de lucru pe timp de pace, inclusiv instruire, exerciții periodice și posibile mecanisme de evaluare și feed-back, vor încuraja deprinderile de cooperare, standardizare și interoperabilitate, esențiale pentru eficiența militară în forțele multinaționale [4].

Aderarea la inițiativa OCC nu obligă țara noastră să participe la operațiunile internaționale de menținere a păcii. Detașarea forțelor militare este negociată separat, cu conducerea politică a țării, în cazul în care este înaintată o cerere oficială de participare. Aderarea Republicii Moldova la inițiativa OCC este o continuare logică a participării Armatei Naționale la Programul Parteneriat pentru Pace; în anul 2008, Armata Națională a declarat, în baza de date OCC, o companie de infanterie motorizată și o grupă de geniu. Evaluările implică două niveluri: evaluarea interoperabilității și testarea eficacității subunității. Începând cu luna iunie 2008 și până în prezent, Armata Națională a desfășurat autoevaluarea națională (nivelul 1 și 2), precum și evaluarea de către experții NATO (nivelul 1 și 2), în conformitate cu cerințele OCC, a unităților declarate, cu scopul aprecierii gradului de pregătire pentru detașarea în operațiuni de menținere a păcii, conduse de NATO.

La 7 iunie 2004, statele-membre ale Consiliului Parteneriatului Euroatlantic au aprobat Planul de acțiuni al Parteneriatului pentru edificarea instituțiilor de apărare (PAP-DIB), reiterându-și convingerea că edificarea unor instituții de apărare, aflate sub control civil și democratic, este fundamentală pentru stabilitatea și securitatea din zona euroatlantică.

Planul PAP-DIB avea ca scop consolida-

rea eforturilor depuse de partenerii EAPC în inițierea și continuarea reformei, și restructurarea instituțiilor de apărare atât pentru îndeplinirea propriilor necesități cât și pentru onorarea angajamentelor, asumate în cadrul documentului-cadru al Parteneriatului pentru Pace și documentului de bază EAPC, ca și în alte documente. PAP-DIB era deschis pentru toate statele parteneri, iar NATO considera că ar putea avea o importanță deosebită pentru Republica Moldova, pentru statele din Caucaz și din Asia Centrală. Planul oferea o platformă politică și conceptuală comună pentru cooperarea bilaterală și multilaterală în dezvoltarea și susținerea instituțiilor de apărare eficiente și democratice, inclusiv în intensificarea controlului democratic și civil al forțelor armate [5].

PAP-DIB devenea o parte integrantă a Parteneriatului pentru Pace. Prin acceptarea acestei inițiative, aliații și partenerii creau noi posibilități de dialog, schimb de experiență și cooperare practică pentru realizarea obiectivelor considerate fundamentale pentru edificarea unor instituții de apărare eficiente și competente din punct de vedere democratic. La realizarea dezideratelor prezentate în PAP-DIB urmau să contribuie și o serie de mecanisme deja existente în cadrul EAPC și al PpP, în primul rând, IPAP și PARP, care urma să fie readaptat, având în vedere noile aspecte ale situației. Aliații și partenerii erau invitați să susțină și să contribuie la elaborarea și implementarea programelor și activităților, urmând să fie pregătiți să se implice în ele, în cadrul EAPC și PpP, oferind asistență bilaterală și fiind deschiși pentru mentorat [5].

Astfel, angajamentele Republicii Moldova la acest capitol au fost expuse în cadrul IPAP și PARP prin obiective și acțiuni concrete de realizat. Republica Moldova va continua să implementeze programe și strategii, în conformitate cu normele și angajamentele internaționale, în vederea

combaterii terorismului, va consolida cooperarea și coordonarea dintre instituțiile sale și va dezvolta relații de cooperare cu aliații și partenerii NATO la acest subiect.

În scopul îmbunătățirii și concentrării eforturilor comune de sprijin al securității euroatlantice, aliații și partenerii și-au propus să elaboreze și să implementeze o decizie concretă, un mecanism orientat spre rezultate care să faciliteze cooperarea practică dintre statele interesate. Astfel, *Planul de acțiuni al Parteneriatului împotriva terorismului (PAP-T)* devenea un prim efort de a sistematiza și organiza toate formele de interacțiune a partenerilor cu NATO, pentru a putea face față acestui pericol major al secolului XXI.

La 23 iunie 2004 a fost prezentat un raport cu privire la Planul de acțiuni al Parteneriatului împotriva terorismului (PAP-T), în care se menționa că structura PpP rămâne principala platformă pentru eforturile comune ale aliaților și partenerilor în lupta împotriva terorismului, servind și ca un instrument util în facilitarea mobilizării strategice a NATO în raport cu partenerii.

La 28-29 iunie 2004, o delegație condusă de șeful statului a participat la Summit-ul CPEA/NATO de la Istanbul, unde a fost adoptată strategia revizuită a Parteneriatului Euroatlantic, axată, în temei, pe acordarea de asistență țărilor care implementează Planurile de Acțiuni Individuale (IPAP) privind crearea instituțiilor de apărare (PAP-DIB), combaterea terorismului (PAP-T) și alte prevederi importante pentru securitatea internațională. Planurile conțin referințe favorabile la Republica Moldova, incluse și în textul actului final al *Summitului Consiliului Nord-Atlantic* [6].

Problemele legate de terorism deveniseră și o parte importantă a dialogului structurat NATO cu alte organizații internaționale, inclusiv ONU, UE și OSCE. Cooperarea cu aceste organizații internaționale în cadrul PAP-T solicita însă un nou set de ac-

tivități, care să valorifice avantajele NATO, în special, stabilirea standardelor de interoperabilitate, pregătirea forțelor și capacităților adecvate prin instruire și exerciții de nivel înalt, dar și angajamentul față de valori și solidaritatea comună în implementarea lor, precum și rolul său de „facilitator” în ceea ce ține de aspecte, precum securitatea frontierelor și gestionarea consecințelor.

Cadrul de cooperare dintre aliații și partenerii în domeniul combaterii terorismului nu se limita doar la structurile menționate, incluzând, de exemplu, și Biroul Coordonatorului Special al Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est. Un aspect important al cooperării, axat pe sporirea eficienței muncii coordonate, era schimbul de opinii cu privire la activitățile organizațiilor regionale și subregionale în care erau implicați aceștia. Schimburile de experiență deschideau noi posibilități de cooperare [7].

În contextul consolidării instituțiilor de învățământ deja existente în domeniul apărării și îmbunătățirii eficienței instruirii prin distribuirea sa la distanță, astfel încât să ajungă la un public mai larg, la costuri mai mici, a fost introdus un *Program al PpP de Îmbunătățire a Instruirii și Educației (TEEP)*. Scopul TEEP constă în sporirea capacității eforturilor de educație și instruire de a face față cerințelor actuale și viitoare ale unui Parteneriat restructurat, concentrându-se, în special, pe interoperabilitate, promovând o cooperare și un dialog mai bun între comunitățile mai largi cu atribuții în domeniul apărării și securității din cadrul NATO și al statelor partener. Pentru o utilizare la maximum a capitalului uman, investit în Parteneriat, se promova sinergia și eficiența dintre activitățile de instruire și educație ale Parteneriatului pentru Pace, cu scopul de a le ajusta la cerințele în evoluție ale Parteneriatului. TEEP urma să examineze activitățile NATO și cele ale sta-

telor partenere, abordându-le „În Spiritul Parteneriatului pentru Pace”. Se pune un accent deosebit pe colaborare și instruire distribuită la distanță, inclusiv prin intermediul centrelor de instruire a PpP, Consorțiului Academii de Apărare și Institutelor de Studii de Securitate și Rețelei de simulare a PpP.

Pentru a profita din plin de posibilitățile de instruire și educație, deja oferite de către NATO și țările partenere, TEEP urmărește să optimizeze și să armonizeze activitățile NATO și PpP, după caz, să sporească nivelul de transparență, aducând activitățile „În Spiritul PpP” cât mai aproape de procesul PpP / NATO.

Luând în considerație avantajele și beneficiile acestui program, precum și în scopul dezvoltării programelor de instruire pentru participarea în misiuni internaționale, la nivelul Armatei Naționale, în anul 2003, a fost creat Centrul de Pregătire pentru Operațiuni de Menținere a Păcii (ulterior, redenumit în Centru Perfecționare Continuă), care are drept scop pregătirea și instruirea efectivului Armatei Naționale, pregătirea angajaților civili pentru participarea în operațiuni de menținere a păcii internaționale și în raioanele de Est ale Republicii Moldova, instruirea ofițerilor, subofițerilor și sergenților Armatei Naționale (cursuri de carieră), dezvoltarea conceptului Învățământului Distribuit la Distanță (ÎDD).

NATO și Republica Moldova cooperează și în domeniul științei, mediului și a planificării situațiilor de urgență. În cadrul acestor inițiative au fost implementate numeroase proiecte cu sprijinul NATO, dintre care putem aminti: conectarea Academiei de Științe și a Universității Tehnice la rețeaua Internet în anul 1997 [8, p.126], proiecte privind lichidarea consecințelor înghețurilor deosebit de puternice din anul 2000 sau a inundațiilor care au avut loc în 2008 și, respectiv, în 2010.

Un compartiment aparte în coopera-

rea RM în cadrul PpP îl are *Memorandumul privind cooperarea în domeniul suportului logistic între Guvernul Republicii Moldova și Agenția pentru Întreținere și Aprovizionare a Organizației Nord-Atlantice (NAMSA)*, semnat la Bruxelles, la 28 iunie 2001. La aceeași dată, la Cartierul General NATO, a fost semnat Memorandumul de înțelegere cu Organizația NATO pentru Întreținere și Aprovizionare (NAMSO) privind cooperarea în domeniul logistic. În rezultatul acestui Memorandum, în anul 2002, a fost instituit Fondul special, finanțat de statele NATO, destinat distrugerii unui lot de mine antipersonal și muniții cu termen expirat din dotarea Armatei Naționale și, respectiv a unei cantități importante de combustibil rachetar (*melanj*). Aceste proiecte au fost puse în practică de către Agenția NATO pentru Întreținere și Aprovizionare Tehnică (NAMSA). Ca rezultat al acestui proiect, a fost eliminat pericolul ecologic [6].

Conform prevederilor cu privire la interzicerea minelor antipersonal a Convenției de la Ottawa, Republica Moldova este printre primele state din regiune care a exclus acest tip de arme din arsenal, distrugând în siguranță mai bine de 12000 bucăți de mine antipersonal, contribuind, astfel, la îndeplinirea angajamentelor pe care Guvernul Republicii Moldova și le-a asumat în cadrul Convenției de la Ottawa, demonstrându-și disponibilitatea de a aprofunda măsurile de încredere și transparență. O realizare eficientă cu suportul financiar al Alianței este și identificarea, reambalarea și, ulterior, distrugerea stocurilor de pesticide și substanțelor chimice învechite, interzise și inutilizabile în Republica Moldova. Proiectul NATO/PpP privind distrugerea pesticidelor și produselor chimice periculoase din Republica Moldova, demarat în 2006, a avut drept rezultat colectarea a 3245 tone de pesticide de pe întreg teritoriul țării, dintre care 956 de tone au fost distruse cu sprijinul NATO, distrugerea a 362 de tone de carburant lichid oxidant,

deosebit de periculos, care prezenta riscul unei catastrofe ecologice în cazul unei eventuale scurgeri.

Alte proiecte, precum „Apele Moldovei”, țin de implementarea unui mecanism de monitorizare și testare continuă a nivelului de poluare a apei; întocmirea unor hărți seismologice regionale, identificarea terenurilor și a clădirilor seismic vulnerabile, „Evaluarea susceptibilității alunecărilor de teren în Moldova centrală” – un proiect ce presupune elaborarea în comun, de către experții moldoveni și cei ai NATO, a unei hărți de susceptibilitate a teritoriului RM la alunecări de teren.

În domeniul *informării publicului și societății civile*, se poate menționa că, de la înființarea sa, CID NATO a implementat zeci de proiecte, ai căror beneficiari au fost reprezentanți ai instituțiilor de stat, mediului academic, mass-mediei și, desigur, cetățenii de rând din întreaga republică. Printre activitățile de diplomatie publică, pe care CID NATO le desfășoară cu regularitate, se numără emisiuni radio, organizarea conferințelor, seminarelor, lecțiilor publice, cluburilor de presă, expozițiilor de fotografii, deschise publicului larg, campanii de informare și sensibilizare a populației cu privire la cele mai stringente probleme de securitate și apărare, dezvoltarea studiilor de securitate în mediul academic din Republica Moldova, exerciții de simulare a procesului de negociere și luare a deciziilor în cadrul structurilor Alianței [9].

În afară de aceste instrumente disponibile în cadrul PpP, NATO dispune de un *Fond de Încredere (Trust Fund)*, care este un instrument eficient al Parteneriatului, destinat pentru a oferi statelor PpP ajutor în nimicirea stocurilor de mine terestre antipersonal (APL), munițiilor excedentare, armelor de calibru mic și armamentului ușor (SALW), dar și pentru a susține statele-membre în eforturile lor concrete de combatere a terorismului, în gestionarea

consecințelor reformei apărării, inclusiv în proiecte de promovare a reformei civile și democratice a forțelor armate, de recalificare a personalului militar, de conversiune a bazelor militare, de planificare eficientă a apărării și bugetului sub control democratic. Politica Fondului era folosită și în asistența țărilor din cadrul Dialogului Mediteranean (MD) și Inițiativei de cooperare de la Istanbul (ICI) [10].

Agenția pentru Întreținere și Aprovizionare NATO (NAMSA), în calitate de agent de executare a proiectelor din cadrul Fondului de Încredere, poate oferi consultanță tehnică în chestiuni concrete, cum ar fi: auditul propunerilor de proiect și al planurilor proiectelor, sugestii de atribuire a contractului, pregătirea asigurării calității, verificare și certificare. Cooperarea între NAMSA și statele PpP se face în cadrul legal al unui Memorandum de Înțelegere și unui acord specific pentru un proiect al Fondului de Încredere [11].

Inițiativă de Consolidare a Integrității (BII) – instrument promovat de NATO, care susține procesul de transformare a statelor partenere, prin promovarea bunelor practici, consolidarea transparenței, responsabilității și integrității, pentru reducerea riscurilor de corupție în sectorul de apărare și securitate.

Programe de Mentorat. Statele EAPC vor elabora programe de mentorat dedicate unor probleme concrete, legate de terorism, în vederea împărtășirii experiențelor specifice în combaterea terorismului. Exercițiile „În Spiritul PpP” vor fi utilizate și ele, în mod activ, pentru schimbul de experiență în combaterea terorismului.

Platforma de Interoperabilitate reunește aliații cu partenerii care și-au demonstrat angajamentul de a-și consolida interoperabilitatea cu NATO și, practic, creează „umbrela” necesară pentru totul ce ține de interoperabilitate între statele partenere și Alianță: umană, procedurală, tehnică etc.

Inițiativa de Consolidare a Capabilităților de Apărare (DCBI) reprezintă un mijloc important al Alianței pentru a susține dezvoltarea capabilităților de apărare a statelor partenere. În prezent, sunt 3 state care beneficiază de acest proiect: Moldova, Georgia și Iordania.

O realizare importantă în cadrul cooperării RM cu NATO este semnarea de către părți în perioada august – noiembrie 2016 a *Memorandumului de Înțelegere (MOU ASDE) dintre Ministerul Apărării al Republicii Moldova și Ministerul Apărării Naționale din România, și Comandamentul Suprem al Forțelor Aliate în Europa (SHAPE) cu privire la schimbul de date despre situația aeriană.*

Aderarea Republicii Moldova la Programul NATO de schimb de date cu privire la situația aeriană (ASDE) constituie unul din angajamentele asumate în cadrul IPAP RM-NATO. Este de menționat faptul că Republica Moldova a rămas în urma Ucrainei, care a aderat la sistemul ASDE în 2008 și a Georgiei, care a aderat în 2010, fiind singura țară în regiune care nu beneficiază de serviciile sistemului ASDE.

Luând în considerație faptul că Republica Moldova proclamă neutralitatea sa permanentă și nu admite dislocarea de trupe militare ale altor state pe teritoriul său, iar capabilitățile de supraveghere a spațiului aerian din dotarea Armatei Naționale sunt limitate, aderarea Republicii Moldova la Programul ASDE este avantajoasă din următoarele considerente:

- îmbunătățirea siguranței zborurilor și securității spațiului aerian;
- ASDE este un instrument perfect pentru instruirea personalului de comandă și control cu procedurile și standardele NATO;
- un prim pas de sporire a interoperabilității cu Sistemul Integrat al NATO de Apărare Antiaeriană (NATINADS) [12, pp.1-3];
- obținerea unei viziuni strategice a necesităților pentru viitoarea dezvoltare și cooperare privind schimbul de date ale situa-

ției aeriene cu NATO și Uniunea Europeană;

- contribuția la implementarea Obiectivelor de Parteneriat PARP și a Planului Individual de Acțiuni (IPAP) Republica Moldova – NATO;

- noul sistem de management al spațiului aerian ne va permite posibilitatea schimbului datelor cu privire la imaginea aeriană cu statele vecine.

În prezent, este inițiată procedura practică de implementare a Memorandumului respectiv.

În concluzie, se poate menționa că Programul „Parteneriat pentru Pace” cu instrumentele, inițiativele și programele disponibile, confirmă că este mecanismul principal pentru stabilirea unor legături practice de securitate între alianță și parteneri, precum și pentru îmbunătățirea interoperabilității între parteneri și NATO. Încă de la adoptarea Documentului Cadru al Parteneriatului pentru Pace în 1994, care reflectă principiile, valorile și obiectivele PFP, a fost specificat că „Parteneriatul pentru Pace va fi păstrat și dezvoltat ca o antecameră pentru potențialii membri ai NATO, precum și ca structură alternativă pentru țările puternice, cum ar fi Rusia” [13, p. 289].

Beneficiile și avantajele pentru Republica Moldova în implementarea IPAP și altor angajamente, asumate în cadrul programului PpP, sunt evidente și binevenite în diverse domenii, precum: asistența acordată pentru consolidarea principiilor și valorilor democratice în societatea moldovenească; reformarea sectorului de apărare și securitate, continuarea procesului de reformă a armatei și a creării unor forțe militare moderne, mobile și eficiente; asistență acordată în cadrul Inițiativei NATO de Consolidare a Capacităților de Apărare privind analiza capacităților curente de apărare și identificarea domeniilor ce trebuie dezvoltate în continuare; asigurarea interoperabilității forțelor proprii cu cele ale statelor aliate și partenere în vederea participării la exerci-

ții și operațiuni multinaționale NATO Pfp; instruirea și pregătirea efectivului Armatei Naționale la diferite cursuri; suport logistic pentru detașarea în teatrul de operațiuni multinaționale; protecția mediului ambiant prin nimicirea și neutralizarea stocurilor de muniție cu termen expirat; consolidarea mecanismelor de control asupra mărfurilor cu dublă destinație, a combaterii traficului

cu persoane și droguri, spălării de bani, a crimei organizate și împotriva atacurilor cibernetice și multe alte domenii.

Toți acești factori sunt un succes cert, care au conturat imaginea Republicii Moldova atât în fața propriilor cetățeni cât și în viziunea partenerilor internaționali, înglobând-o ca un partener activ în cadrul PpP.

BIBLIOGRAFIE

1. Documentul Cadru al Programului Parteneriat pentru Pace. Disponibil pe: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_24469.htm, accesat la 18.11.2017.
2. Cragg Anthony, Procesul PpP de Planificare și Revizuire. Disponibil pe: <http://www.nato.int/docu/review/1995/9506-5.htm>, accesat la 25.11.2017.
3. NATO: Ghid informativ. Organizația Tratatului Atlanticului de Nord. Disponibil pe: <http://nato.md/uploads/site%20docs/nato%20-%20ghid%20informativ>, accesat la 10.10.2017.
4. NATO. Towards a Partnership for the 21st Century. Disponibil pe: https://www.nato.int/cps/en/SID-63BC3308-D3265625/natolive/official_texts_27434.htm?selectedLocale=en, accesat la 20.11.2017.
5. Planul de Acțiuni al Parteneriatului pentru edificarea instituțiilor de apărare (PAP-DIB). Disponibil pe: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_21014.htm?selectedLocale=en, accesat la 23.11.2017.
6. MAEIE, Relațiile Republica Moldova-NATO. Disponibil pe: <http://www.mfa.gov.md/nato-md/>, accesat la 25.11.2017.
7. Raport privind Planul de Acțiuni al Parteneriatului împotriva terorismului, 23 iunie 2004. Disponibil pe: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_21016.htm?selectedLocale=en, accesat la 24.11.2017.
8. Juc Victor, Mițcu Silvia „Activități nemilitare ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord”, Chișinău, 2015, 160 p.
9. NATO. Etape, domenii și cadrul de cooperare. Disponibil pe: <http://nato.md/istoric-si-cadrul-de-cooperare/>, accesat la 16.11.2017.
10. Cadrul politico-militar pentru implicarea Partenerilor în operațiuni sub egida NATO. Disponibil pe: http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_04/20110415_110415-PMF.pdf, accesat la 23.11.2017.
11. Politica Fondului de Încredere NATO/PpP. Disponibil pe: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_57702.htm?selectedLocale=en, accesat la 24.11.2017.
12. NATO Policy on Air Situation Data Exchange, p. 1-3.
13. Țău Nicolae, Diplomatie în culise: Suveranitate, Independență, Război și Pace, 1990-1998. Editura enciclopedică, București, 2002, p. 390.

Prezentat: 30 ianuarie 2018.

E-mail: ntau@cisr-md.org